

■ ■ ■ II. TISZÁS DALOK: 7–15. SZ. ■

N 7.

Tiszábú' a Dunába folyik a víz

Parlando ♩ = 75

Ti - szá - bú' a Du - ná - ba fo - lyik a víz,

Mi az o - ka, kis - an - gya - lom, hogy tē sírsz?

–Hogy ně sír - nék, ke - se - rög - nék, bán - kó' - nék,

Most kezd - te - lek mög - sze - ret - ni, már el - mégy!

Mi az oka, hogy a Tisza befagyott?
Mi az oka, hogy a rózsám éhagyott?
Szokása ja Tiszának a befagyás,
A legénynek a szeretőéhagyás.

Mögúntam mán ezt a legényt szeretni,
A gyűrűjét az ujjamon visēni.
Hogyha égyün csütörtökön, mögmondom,
Köszönöm a hűségödet galambom!

Darumadár magasán száll, szépen száll kezdetű szöveggel az Alsó-Tisza-vidék egyik legerterjedtebb új stílusú népdala. Magasra ívelő dallama mellett különlegessége 5/8-ba hajló lassú, feszes ritmusa. Távolabbi változatát Bartók Béla jegyezte le 1906-ban Horgoson.

Gyűjtés: Sziveri Mária (74), Rábé, 1993, Varga A.

Közlés: VMND I. 136.

Típus: Bereczky 286/B (444)

N 8.
Szélös Tisza vize

♩ = 86

Szé - lős Ti - sza vi - ze,
 Kes - köny pal - ló raj - ta.
 - Nő mönj a' - ra, ked - ves ró - zsaám,
 Mer' lë - e - söl rú - la.

- Nem esők, nem esők	Szerelöm, szerelöm,	Mindön fatetejön,
A Tisza vizébe.	Átkozott gyötrelöm,	Diófalevelön,
Inkább esők, kedves rózsám,	Miér' mög nem is termötté'	Hogy leszakajthatott vóna,
Véled szerelömbé.	Mindön fatetejön!	Mindön szögény legény.

Elveszett a lovam citrusfa erdőben szöveggel ismert, régi stílusú, ötfokú dallam. Dallama megegyezik az F 28. számú dallal.

A szöveg más dallamhoz kapcsolódva szerepel az SZN 39. szám alatt.

Gyűjtés: Mihók Antal (71), Egyházaskér 1968, Paksa K.

Közlés: VMND I. 195.

Típus: Járdányi I. 65.

N 9.

Túl a Tiszán fehér kendő intőget

♩ = 93

Túl a Ti - szán fe - hér ken - dő in - tö - get:

- Gye - re á - tal, é - dős ró - zsám, ha lö - het!

- Á - tal - mőn - nék, de a ré - vész nem visz át,

Így hát, ró - zsám, nem ő - lel - jük mög egy - mást!

A Tiszának aranybetű a neve,
Írígymnek száradjon lè a nyelve!
Írígymnek nem kívánok ögyebet,
Sose lássa mög a csillagos eget!

Többnyire katonaszövegekkel éneklük, mint például az F 14. dal esetében. Itt lírai dal. Kupolás dallamíve dacára, vissza nem térő sorszerkezetének köszönhetően Járdányi Pál a régi stílusú dallamok közé sorolta.

Közlés: VMND I. 32.

Típus: Járdányi I. 223.

N 10.

Ezt a kislányt viszi ja víz, viszi

♩ = 122

Ezt a kis - lányt vi - szi ja víz, vi - szi,

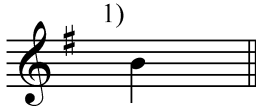
Sze - re - tő - je az ab - lak - bú né - zi.

-Ked - ves ró - zám, ně hagy - já' jē - vin - ni,

Gyön - ge tes - tőm a ha - lak - nak mög - őn - ni!

1)
2., 4. vsz.

Cukros zabot adtam a lovamnak,
Jó éccakát mondtam a rózsámnak.
Mondtam néki olyan jó éccakát,
Kedves rózsám, felejtjük el egymást!

A legénynek mit ér a legénység,
Ráfér arra mindön szömtelenség.
A babáját ēviszi ja bálba,
Mássa' táncol, hogy törjön ki ja lába!

Ēszakadt a ráncos csizmám szára,
Ētáncútam a csókaji bálba.
Lössz még annak sarka is, talpa is,
Lössz szeretőm szőke is, barna is.

Csókai mulatások kedvelt friss dallama. Népies műdal eredetű dallamtípus, a dúr ereszkedő dalok rétegébe tartozik. Járdányi *Magyar népdaltípusok* II. kötete végén, a függelékben említi. Lakodalmas szöveggel az N 43. szám alatt található.

Gyűjtés: Juhász Istvánné (64), Algyő, 1952, Olsvai I.

Közlés: VMND III. 33, SZN IV. 38.

Típus: Járdányi II. 174.

N 11.

Villás farkú, vidám fecske

Parlando ♩ = cca 110

Vil - lás far - kú, vi - dám fecs - ke,
Fe - hér lá - bú kis mö - nyecs - ke.
Fe - hér lá - bát mo - so - gas - sa,
Hi - deg a víz, ki - kap - dos - sa.

Könnyű apró halat fogni,
Nehéz a szálkátúl önni.
Könnyű szeretőt tartani,
De nehéz tüle mögválni.

Kis ambitusú, régi stílusú dallam. Elsősorban *Mónár Anna balladája* címmel ismert az erdélyi dialektusban. A *Könnyű apró halat fogni* kezdetű szöveg ezzel a dallammal párosulva nem szerepel kiadványokban.

Gyűjtés: Nagy Mihályné (65), Tápé, 1949, Waldmann J.

Közlés: SZN: IV. 62.

Típus: Járdányi I. 110.

N 12.

Hej, halászok, halászok

$\text{♩} = 76$ 1)

The musical score is written on five staves in G minor (one flat) and 2/4 time. The tempo is marked as quarter note = 76. The first staff has a first ending bracket over the first two measures. The lyrics are: - Hej, ha - lá - szok, ha - lá - szok, Mő - re mén a ha - jó tok? - Tő - rök - ka - ni - zsa fe - lé, Vi - szi a víz lē - fe - lé. The second staff has a first ending bracket over the first two measures. The lyrics are: 1) 3-4. vsz.

- Hej, ha - lá - szok, ha - lá - szok,
Mő - re mén a ha - jó tok?
- Tő - rök - ka - ni - zsa fe - lé,
Vi - szi a víz lē - fe - lé.

1)
3-4. vsz.

– Hej, halászok, halászok,
Mit fogott a hálótok?
– Nem fogott az ögyebet,
Vörös szárnyú keszegöt.

– Hát a keszeg mit öszik,
Ha ja hálóba töszik?
– Nem öszik az ögyebet,
Petrezselyömgükeret.

– Hej, halászok, halászok,
De szennyes a gatyátok,
Talán nincsen babátok,
Aki mosson rējátok?

Változatai jól kirajzolják a népi dallamízlés változását, a régies fríg hangsor az újabb moll hangsorra való átértelmezését. Járdányi típusrendjében a régi stílus (I. kötet) végén, mintegy függelékszerűen jelzi a dallam régies, de már az új stílus felé mutató jellegét (átmeneti réteg). Dobszay László népdalkatalógusában feltételezi, hogy népies műdalból ered, és újabb terjesztés (iskola, rádió) hatásait valószínűsíti (Dobszay).

A látótérbe került szövegek arról tanúskodnak, hogy Törökkanizsa neve nehezen cserélhető föl más helynevekkel.

Gyűjtés: Sós Mihályné (55), Törökkanizsa, 1973, Burány B.

Közlés: SZN IV. 115.

Típus: Járdányi I. 197.

N 13.

Túl a Tiszán, mandulafa tövébe

Poco Rubato ♩ = 77

Túl a Ti - szán, man - du - la - fa tö - vé - be',
 Két sze - rel - mes ját - szik egy - más ö - lé - be'.
 E - gyik né - zi szó - ke Ti - szán a ha - bot,
 A má - sik mög a ra - gyo - gó csil - la - got.

Bodor bárány évesztötte az anyját,
 Ez a legény nem találja ja párját,
 Bárcsak éngöm választana párjának,
 Hálát annék a mönnyeji Atyának.

Az Alsó-Tisza-vidéken népszerű új stílusú népdal aszimmetriába hajló lüktetésben. Ritmikai rokon a *Darumadár szépen szól* és a *Kedves babám, nem tudom, mi van veled* a Galga-vidékről. Dallami megfelelője, a Bereczky-rendben a 496. dallampélda csókai gyűjtőponttal adatolva is megtalálható.

Gyűjtés: Kiss Istvánné (26), Csóka, 1971, Burány B.

Közlés: VMND I. 92.

Típus: Bereczky 326/A (496)

N 14.
Léfelé folyik a Tisza

♩ = 100

Lé - fe - lé fo - lyik a Ti - sza,

Nem fo - lyik az so - ha víz - sza.

Raj - tam van a ba - bám csók - ja,

Ha saj - náj - ja, vö - gye víz - sza!

Ha sajnálja, vögye vissza,
Nem vagyok én rászorú'va,
Visszajadom csókjaidat,
Éfelejtöm szavaidat.

Ház tetején gólyafészök,
A legénynek sosé hiszők,
Mer' a legény lejánycsaló,
Mind akasztófára való.

Öregasszony nem jó zsáknak,
Sé abrakos tarisznyának,
Likes-lukas a feneke,
Kihullik a zab belüle.

Észak-Bánátban az egyik legnépszerűbb régi stílusú giusto dallam. Mulatósan (félíg kötetlen ritmusban), de csárdásnak is szívesen éneklük *Kutyakaparósi csárda* vagy *Diófán csörög a szarka* kezdetű szövegekkel. Az *Öregasszony nem jó zsáknak* kezdetű tréfás szöveggel még nem jelent meg gyűjteményben.

Gyűjtés: Cára Istvánné (30), Csóka, 1952, Burány B.

Közlés: VMND I. 76.

Típus: Járdányi I. 127.

N 15.

Tisza fölött van a híd

♩ = 107

Ti - sza fö - lött van a híd,

Az a - latt fo - lyik a víz.

- I - gyá', ba - bám, be - lü - le, ez a sze - re - lőm vi - ze,

Sze - re - lőm - víz a ne - ve!

Szödörinda levele,
Édös a cukor leve.
Olyan édös, mind a méz, ki kit szeret, arra néz,
Szödörinda levele.

- Tisza-parti kisléjány,
Gyere átal a Tiszán!
- Gyere átal a Tiszán, mögcsókollak a partján,
Tisza-parti kisléjány!
- Átalmönnék a Tiszán, de a révész nem visz át,
Tisza-parti kisléjány!

■■■

Kiforrott, érett új stílusú dallam. 7, 7, 14, 7 szótagszámmal különleges strófaszerkezet. Akár ötsoros strófaaként is értelmezhető. Közeli variánsát a *Szögedi nemzet* harmadik kötetében IV/146. szám alatt találhatjuk, ám ott a harmadik sor szótagszámbővülése megtartja negyedés mozgását.

Gyűjtés: Kónya Maris (17), Sándorfalva, 1923, Csikesz L.

Közlés: SZN IV. 146.

Típus: Bereczky 413, Járdányi II. 9.

■■■